

Gran og Lunner voksenopplæring

- Ny start, nye muligheter!

Lunner, 21.11. 2014

Høringssvar fra Gran og Lunnens flyktningsjeneste og voksenopplæring i forbindelse med forslag til endringer i statsborgerskapsloven

Gran og Lunner Vo er et interkommunalt voksenopplæringscenter med 240 elever, hvorav ca 140 er flyktninger i introduksjonsprogram. Flyktningsjenesten i Gran og Lunner bosatte i 2014: 100 nye flyktninger. Det samlede innbyggerantallet i kommunene er ca 22 000.

Under følger våre ansattes kommentarer til forslagene om endringer i ny statsborgerskapslov:

1. Vi er positive til at det stilles krav.
2. A2-nivået i muntlig er et rimelig nivå, også for spor 1/analfabeter.
3. En gruppe ansatte pekte på at statsborgerskap går i arv. Det er viktig at de som skal bli statsborgere kjenner norsk språk og kan en del om landet. Når det gjelder å hindre at kriminelle utlendinger får statsborgerskap, er det viktig at det går en viss tid (sjekke uklar identitet) før man kan få statsborgerskap, kravene bør derfor være strenge.
4. Våre bekymringer er knyttet til at samfunnskunnskapsprøven skal avlegges på NORSK. Det er problematisk ut i fra et demokrati- og likestillingsperspektiv.
5. Skal de nordiske borgere skal måtte avlegge muntlig prøve på A2?

Til selve prøven:

Vi har flere ansatte med innvandrerbakgrunn. De har selv «testet prøven». De påpeker feil og mangler, som for eksempel:

1. En del spørsmål er lite relevante så som: i hvilken aldre kan du velge utdanning i Norge? (15? 18?)
2. Hvem mottar barnetrygd? (mor, far, barn)
3. Oversettelsen på de ulike innvandrerspråkene er for dårlig, i alle fall på tigrinja (Eritrea). Der er begreper som «Nav», «sosialstønad» med mer forsøkt oversatt, selv om landet og språket mangler disse institusjonene. Svake elever forstår ikke hva som menes.

Formålet med faget 50 timer samfunnskunnskap er at opplæringen skal komme så tidlig som mulig, og gis på et språk deltakerne forstår, gjerne morsmål. Det er ikke samsvar mellom den pedagogiske målsetningen (lære, forstå, debattere) og kravet om å ta prøven på norsk.

Samfunnskunnskaps-prøven er IKKE en prøve i norsk språk, men en prøve i kunnskaper om Norge!

I dag skal prøven tas innen 6 måneder etter prøven, og helst med en gang opplæringen er avsluttet, slik at kunnskapene er «ferske». På dette tidspunktet har ytterst få elever lært nok norsk til å kunne ta prøven på norsk. Språket i prøven er på minst B1-nivå, trolig høyere. Det betyr at alle disse vil måtte ta prøven på nytt ved en senere anledning. Er det meningen?

Det er språknivået på samfunnskunnskapsprøven som blir en utfordring for lavutdannede, og kan føre til at de ikke greier denne delen av prøvene, selv om de har deltatt og forstått opplæringen på morsmål.

Vi mener at det er uheldig at elever som består testen på morsmål, må komme tilbake på skolen som privatister og ta prøven på nytt på norsk for å kunne søke om statsborgerskap. Vi mener bestemt det bør være tilstrekkelig å ha gjennomført og bestått prøven på morsmål, da det er MUNTLLIG prøve på A2 som skal måle språknivået. Samfunnskunnskapsprøven skal måle noe annet, nemlig kunnskaper om Norge. Vi mener også at det skal være en faktaprøve/kunnskapsprøve, og at man ikke skal måle holdninger.

Vår største bekymring knyttet til forslaget, er at kravet om å ta samfunnskunnskap på NORSK vil ramme de svake, dvs spor-deltakerne, som regel kvinner. Ordningen kan medføre at far og barn får statsborgerskap, men ikke mor. Det er problematisk i et likestillings-perspektiv. Og det vil få store praktisk konsekvenser på reiser til utlandet. Mor kan bli nektet innreise eller holdt igjen, når resten av familien får inn- eller utreise.

På s. 12 i høringsforslaget står det noe om individuelt tilpasset opplæring og likestilling. Vi er enig i at all opplæring må tilpasses, men vi har erfart at det ikke er mulig å lage individuelt tilrettelagt DIGITAL LESEPRØVE. Her må en kandidat kunne beherske enkel ikt og lese norske tekster på adekvat tid. Det siste er et problem for analfabeter, folk med lærevansker og dysleksi. Prøven varer 1 time. Det er ikke lenge for svake lesere. Likevel tror vi ikke utvidet tid vil avhjelpe analfabetene/dyslektikerne mye. I så fall bør prøven gjennomføres muntlig. Snakker vi om en prøve på morsmål, må deltakerne da ha tolk. Da oppstår et problem mht. om det er tolken eller deltakerne som besvarer oppgavene? Juks kan forekomme. For å avverge juks må man da ta videoopptak (foreta stikkprøver), og/eller ta skjermdump ved jevne mellomrom. Det er ressurskrevende og lite hensiktsmessig.

En annen løsning for analfabeter/dyslektikere mfl. er å gjennomføre prøven på muntlig på norsk med en norsk lærer. Men også her må man ha systemer som sikrer at det er den fremmedspråklige som står for valgene som læreren gjør når han/hun trykker på svaralternativene på data. Dette blir en utfordring! En hjelper/tilrettelegger vil alltid kunne påvirke prøveresultatene.

Når det gjelder dataprøven i samfunnskunnskap for «svake grupper» er vi opptatt av at det må finnes unntak eller fritaksmuligheter. En rektor må kunne fatte enkeltvedtak i enkelte, spesielle tilfeller, slik beskrevet over. Ellers vil ordningen ramme de svakeste. En del analfabeter vil aldri kunne få norsk pass, selv om de snakker språket og har bodd her lenge, mangel på leseferdigheter vil stoppe dem.

Fra et skoleperspektiv merker vi oss at kommunen stadig påføres flere oppgaver uten å bli kompensert for noe det. I dag gjennomfører vi norskprøver – muntlig og digitalt to ganger i året, Vi skal også arrangere prøver i samfunnskunnskap. Det er ressurskrevende (registrering, vakter, oppnevne prøveleder, sende ut dokumentasjon med mer). Gjennomføringen av prøvene tar mye tid og ressurser bort fra vår hovedoppgave: å drive god opplæring. Når vi i tillegg skal bli «privatistkole», i den mening at tidligere og nye elever til enhver tid vil kunne komme til oss og kreve å få avlagt digital prøve (og evt. muntlig A2 i tillegg), vil dette bli ressurskrevende. Vi ser ikke for oss at vår skole vil få så MANGE priovatister at vi vil tjene penger på dem (kun de største sentrene). Men vi må likevel ha samme system og tilbud på plass som de store sentrene.

Til s. 15 – Kravet om at nordiske borger også skal avlegge prøve i norsk muntlig og samfunnskunnskap. Vi ser at rettferdighetsprinsippet slår inn her. Når det gjelder digital samfunnskunnskapsprøve, kan vi se at kravet er rimelig og praktisk mulig å gjennomføre, hvis det er ønskelig.

MEN det et stort paradoks at danske og svenske borgere (og islandske) skal måtte avlegge en prøve i muntlig norsk! Hvordan har departementet tenkt at det skal foregå? Vi har et Rammeverk for språk – CEFR- og en læreplan som er laget for voksne fremmedspråklige (og fremmedkulturelle). Våre språk er jo gjensidig forståelige. Vår lærerplan og våre norskprøver er altså ikke laget for skandinaviske borgere. Det vil kreves helt nye/andre retningslinjer for disse. Det er vel ikke meningen? De skandinaviske språkene er så nært beslektet at de i forskningen er å regne som «dialekter». De har geografiske forskjeller, men er gjensidig forståelige. Svensk og dansk har samme grammatikk og samme syntaks, men uttalen skiller seg fra norsk. Hvis en engelskspråklig elev snakker norsk med et markant og tydelig morsmålspreg, vil vedkommende stryke til A2 prøven i muntlig. Det vil være helt unaturlig å stryke en skandinav pga svensk og dansk uttale! Når det gjelder finske borgere, tilhører ikke finsk samme språkgruppe som de skandinaviske språkene, så læreplan og prøvene kan anvendes for dem. Men man kan vel ikke skille på kravene for finske og skandinaviske borgere?

Konklusjon: Vi støtter kravet om bestått norskprøve på A2-nivå i muntlig. Men vi anbefaler at samfunnskunnskapsprøven skal kunne tas på morsmål – som i dag – før man søker om norsk statsborgerskap. Det vil etter vår mening ivareta «svake» grupper. I tillegg ønsker vi at det i helt spesielle tilfeller (lærevansker, dysleksi/sykdom) kan fattes fritak gjennom enkeltvedtak.

På vegne av de ansatte i Gran og lunner voksenopplæring og flyktningsjeneste.

S. Vibeche Holte
Rektor Gran og Lunner voksenopplæring